

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАГАЛЬНА СОЦІОЛОГІЯ»

Ступінь освіти	бакалавр
Спеціальність	231 Соціальна робота
Освітня програма	Соціальна та молодіжна робота
Тривалість викладання	2 семестр
Кількість кредитів	4 кредити ЄКТС (140 годин)
Заняття:	
Лекції, практичні:	6 годин на тиждень
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=> [REDACTED]

Кафедра, що викладає: Державного управління і місцевого самоврядування (ДУМС)

Викладачі:

Липовська Наталія Анатоліївна
д.держ.упр., професор, професор кафедри
Персональна сторінка

E-mail: Lypovska.N@nmu.one

1. Анотація до курсу

Соціологія – це наука про суспільство. Оскільки суспільство вивчають багато наук (історія, економіка, демографія тощо) для визначення ролі і місця соціології в їх системі важливо визначитися з особливостями її об'єкта і предмета. Найбільш суттєва різниця між соціологією і всіма іншими науками, які вивчають життя суспільства, полягає в тому, що кожна з перелічених наук вивчає певний аспект його життєдіяльності, соціологія ж вивчає суспільство як цілісність, і тому її можна вважати більш фундаментальною наукою за своїм змістом і призначенням.

Об'єктом соціології є закони розвитку і функціонування соціальних спільнот і соціальних процесів, соціальні відносини як механізм взаємозв'язку і взаємодії між суспільством і людьми, між спільнотами й особистостями. Предметом навчальної дисципліни є теоретичні концепції соціології, практичні навички проведення соціологічних досліджень з актуальних проблем сучасного життя людини в суспільстві.

Соціологія як наука набуває особливої актуальності в Україні, оскільки створює наукове підґрунтя формування громадянського суспільства, яке надає людині більше свободи. Людина не може існувати поза суспільством. Тому для того, щоб відповідально та ефективно скористатися отриманою свободою, вона повинна глибше розуміти основи життя соціальних груп, спільностей, соціальних процесів, в системі яких вона існує і відтворюється як особистість.

2. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни «Загальна соціологія» – підвищення рівня світоглядної і гуманітарної підготовки студентів шляхом оволодіння знаннями про соціальні зв'язки і відносини, способи їх організації, закономірності функціонування та розвитку.

Сформувані компетентності: ЗК 01, ЗК 02, ЗК 03, ЗК 09, ЗК 10, ЗК 15, СК 02, СК 04, СК 08, СК 09, СК 12.

Завдання курсу:

– Для досягнення зазначеної мети вирішуються такі завдання: розвиток у студентів соціологічного мислення і соціологічної уяви; надання їм допомоги в розумінні сутності змісту соціологічних явищ і процесів, що відбуваються в сучасному суспільстві; формування у студентів навичок ефективно приймати і реалізовувати рішення, спрямовані на оптимальне функціонування і подальший розвиток виробничих організацій, як соціальних об'єктів в умовах суспільних трансформацій.

3. Результати навчання

Дисциплінарні результати навчання:

- Продемонструвати *знання* характерних особливостей виникнення соціальних подій та явищ та *розуміння* соціологічного підходу
- Продемонструвати *розуміння* функціонування соціальних законів та закономірностей, сутності соціальних інститутів та процесів
- *Розуміти* сутність виникнення соціальних проблем
- Визначати шляхи вирішення соціальних проблем в різних сферах життєдіяльності суспільства

Продемонструвати *розуміння* соціально-політичних процесів на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях

- Продемонструвати *знання* особливостей формування та реалізації соціальної політики
- Ідентифікувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах
- Продемонструвати вміння розробляти та використовувати методи соціологічної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів.
- Застосовувати методи соціологічної діагностики у процесі оцінювання проблем, потреб, специфічних особливостей та ресурсів клієнтів

4. Структура курсу

Тиждень	Тематика занять	Вид занять	Ресурси	Оцінка
1	Вступ до курсу Мета, завдання, результати Політика курсу Навчальні матеріали Система та критерії оцінювання	Лекція, практичне заняття	Силабус Презентація курсу Методичні рекомендації Рекомендовані джерела ККР для проведення заліку	—
	Соціологія як наука. Предмет і функції соціології (Тема 1)		Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
2	Історія становлення і розвитку соціології (Тема 2) – аналіз конкретних кейсів	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	0-5
3	Суспільство як соціальна система (Тема 3)	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела Спеціалізовані веб-ресурси	—
4	Соціологія особистості (Тема 4)	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
5	Соціологія сім'ї (Тема 5)	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
6	Тема 6. Соціологія молоді (Тема 6)	Лекція, практичне заняття	Презентація за темою Рекомендовані джерела	0-5
7	Методи соціології (Тема 7)	Практичне заняття	Презентації здобувачів	0-40
8	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Лекція	Силабус	—
	Підведення підсумків вивчення дисципліни	Практичне заняття	ККР для проведення заліку Анкети у MS Forms	—

Індивідуальні завдання:

Творча робота (індивідуальний проєкт) є обов'язковою частиною самостійної роботи слухача.

Написання та захист творчої роботи є обов'язковою складовою навчальної програми нормативного курсу «Загальна соціологія». Виконання цієї роботи зорієнтоване на практичне застосування слухачами знань і компетенцій, здобутих в процесі лекційних і практичних занять, самостійного опрацювання навчальних матеріалів, поглиблення їх вмінь та навичок з даної дисципліни.

Орієнтовна структура індивідуальної творчої роботи:

Титул.

Зміст.

Вступ – визначається тема дослідження, формулюються цілі та завдання дослідження;

Розділи (не менше 2) – відповідно до поставлених завдань розкриваються основні положення дослідження;

Висновки – на основі проведеного дослідження формулюються основні висновки, визначаються проблеми та пропонуються шляхи їх вирішення;

Список використаної літератури.

Обов'язковими є посилання під час цитування інших джерел інформації, використання, раніше висловленої, у медіа та науковому просторі позиції, тощо.

Орієнтовні напрямки творчих робіт

1. Передумови виникнення і розвитку соціології як самостійної науки.
2. Місце соціології в системі суспільних наук та її основні функції.
3. Вчення про стадії суспільного розвитку.
4. Основні парадигми і напрями західної соціології XX століття.
5. Емпірична соціологія: основні напрями і школи.
6. Психологічний напрям у соціології: його сутність та основні представники.
7. Становлення та розвиток соціології в Україні.
8. Поняття про суспільство, його основні ознаки.
9. Характерні особливості сучасного суспільства.
10. Особливості соціальної структури сучасного українського суспільства.
11. Соціальна мобільність – форма відтворення соціальної структури суспільства.
12. Маргінальність як соціальне явище.
13. Проблеми функціонування соціальних інститутів у сучасному українському суспільстві.
14. Соціальні рухи, їх природа і типи.
15. Соціальні зміни: сутність і основні види.
16. Система соціального контролю.
17. Культура як соціальний феномен, її функції.
18. Культурна статика та динаміка.
19. Специфіка соціологічного підходу до вивчення особистості та її місця в суспільстві.
20. Особистість як об'єкт і суб'єкт суспільних відносин.
21. Соціальний статус та соціальні ролі особистості.
22. Соціалізація особистості: сутність, етапи, агенти.
23. Соціологія праці і управління як спеціальна соціологічна теорія.
24. Електоральні дослідження в соціології політики.
25. Молодіжна проблематика у вітчизняній соціології.
26. Освіта як соціальний інститут, її функції в суспільстві.
27. Тенденції і проблеми модернізації сучасної вітчизняної освіти.
28. Гендерна соціологія: сутність, основні категорії.
29. Проблема гендерних відмінностей у світовій соціології.
30. Сім'я як предмет соціологічного вивчення. Основні типи, функції та тенденції розвитку.
31. Проблеми сучасної української сім'ї.
32. Поняття конфлікту, його соціальна природа і функції у суспільстві. Проблема типологізації конфліктів.
33. Особливості соціально-екологічних процесів у сучасній Україні.
34. Соціологічне дослідження: поняття, функції, види.
35. Програма соціологічного дослідження.
36. Соціологічне спостереження як метод збору первинної соціологічної інформації.
37. Опитування як метод збору соціологічної інформації.
38. Аналіз документів: поняття, види, особливості застосування.
39. Обробка та аналіз первинної соціологічної інформації.
40. Прогнозування соціальних явищ та процесів.

Вимоги до технічного оформлення творчої роботи:

Творча робота має бути роздрукована на білому папері стандартного формату А4. Розмір шрифту – 14 кегель, міжрядковий інтервал – 1,5, поля – до 20 мм з усіх боків.

Обов'язкова вимога: чітке посилання на джерела інформації. Всі цифри, факти, теорії, думки вчених, цитати повинні мати посилання у вигляді [2, с. 54] (перша цифра означає номер джерела у наведеному в кінці документу списку використаної літератури, а друга цифра – номер сторінки у цьому джерелі).

Список використаної літератури оформляється згідно з діючими правилами.

Критерії оцінювання: викладач – макс. 13 балів (оригінальність (7), повнота обґрунтування (6));

Презентація і захист під час контрольного заняття 4. викладач – макс. 5 балів (якість презентації (2) та відповідей на запитання (3)); peer-assessment – макс. 5 (якість презентації (2) та відповідей на запитання (3)).

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення

На лекційних заняттях обов'язково мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом.

Активованій аккаунт університетської пошти (student.i.p@nmu.one) на Microsoft Office365.

Перевірений доступ з ПК чи мобільного гаджета до застосунків Microsoft Office: Teams, Moodle.

Інстальований на ПК та мобільних гаджетах пакет програм Microsoft Office (Word, Excel, Power Point).

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

Загальні критерії досягнення результатів навчання відповідають описам 6-го кваліфікаційного рівня НРК.

6.2. Здобувачі вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни **на підставі поточного оцінювання знань** за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та виконання і захисту практичних робіт складатиме не менше 60 балів. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Теоретична частина оцінюється за результатами *участі у дискусіях* під час інтерактивних лекцій, виконанню та *презентації результатів трьох індивідуальних завдань*, зміст яких описано у розділі 4 (участь у дискусіях та презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями див. у табл. розділу 4). Загалом за участь у дискусіях і захист результатів виконання трьох індивідуальних завдань отримується **максимум 60 балів**.

Практичні роботи (індивідуальні і командні завдання, розподіл балів див. у табл. розділу 4) виконуються під час практичних занять (презентація результатів окремих завдань оцінюється в межах 100 балів відповідно до Загальних критеріїв досягнення результатів навчання (див. «Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» <https://cutt.ly/1ORACPD>) із подальшим перерахунком відповідно до розподілу балів за окремими темами та завданнями див. у табл. розділу 4). При несвоєчасному здаванні практичної роботи оцінка знижується вдвічі. У сумі за практичну частину курсу при поточному оцінюванні отримується **максимум 40 балів**.

Отримані бали за теоретичну частину та практичні роботи додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за поточною успішністю здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

Розподіл максимальної кількості балів за складовими поточного контролю:

Теоретична частина	Практична частина	Разом
60	40	100

6.3. Критерії оцінювання підсумкової роботи. У випадку якщо здобувач вищої освіти за поточною успішністю отримав менше 60 балів та/або прагне поліпшити оцінку проводиться **підсумкове оцінювання (екзамен)** під час сесії. Якщо здобувач не здав у письмовій формі виконаних індивідуальних завдань (дві практичні роботи), він отримує незадовільну підсумкову оцінку з дисципліни.

Екзамен проводиться у вигляді тестування.

Отримані бали за відкриті та закриті тести додаються і є підсумковою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни. Максимально за підсумковою роботою здобувач вищої освіти може набрати 100 балів.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності. Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів) що можуть використовуватися в освітньому процесі. Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням «Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка»: http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація), робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. При цьому викладач залишає за собою право змінити тему завдання.

7.2. Комунікаційна політика.

Здобувачі вищої освіти повинні мати активовану університетську пошту.

Обов'язком здобувача вищої освіти є перевірка один раз на тиждень (щонеділі) поштової скриньки на Office365 та відвідування групи дисципліни у Microsoft Teams.

Рекомендуємо створити профілі та підписатися на сторінку кафедри державного управління і місцевого самоврядування у Facebook: <https://www.facebook.com/kafedra.publicmanagement/>.

Протягом тижнів самостійної роботи обов'язком здобувача вищої освіти є робота у рамках дисципліни дистанційно у застосунку Microsoft Teams та на корпоративній платформі Moodle (www.do.nmu.org.ua).

Усі письмові запитання до викладача стосовно дисципліни мають надсилатися на університетську електронну пошту або до групи у Microsoft Teams.

7.3. Політика щодо перескладання.

Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

7.4. Відвідування занять.

Для здобувачів вищої освіти денної форми відвідування занять є обов'язковим.

Поважними причинами для неявки на заняття є хвороба, участь в університетських заходах, відрядження, які необхідно підтверджувати документами у разі тривалої (два тижні) відсутності.

Про відсутність на занятті та причини відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача або особисто, або через старосту.

Якщо здобувач вищої освіти захворів, ми рекомендуємо залишатися вдома і навчатися за допомогою дистанційної платформи.

Здобувачу вищої освіти, чий стан здоров'я є незадовільним і може вплинути на здоров'я інших здобувачів вищої освіти, буде пропонуватися залишити заняття (така відсутність вважатиметься пропуском з причини хвороби).

Оцінки неможливо отримати під час консультацій або інших додаткових годин спілкування з викладачем. За об'єктивних причин (наприклад, міжнародна мобільність) навчання може відбуватись дистанційно - в онлайн-формі, за погодженням з викладачем.

7.5. Політика щодо оскарження оцінювання. Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням його знань він може оскаржити виставлену викладачем оцінку у встановленому порядку.

7.6. Зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті. Здобувачі вищої освіти має право на зарахування результатів навчання, які отримані у неформальній освіті, за окремими темами або видами навчальної активності із попереднім погодженням з викладачем дисципліни та гарантом освітньої програми. Визнання результатів здійснюється за наявності відповідних сертифікатів.

7.7. Участь в анкетуванні. Наприкінці вивчення курсу та перед початком сесії здобувачам вищої освіти буде запропоновано анонімно заповнити електронні анкети (Microsoft Forms Office 365), які буде розіслано на ваші університетські поштові скриньки. Заповнення анкет є важливою складовою вашої навчальної активності, що дозволить оцінити дієвість застосованих методів викладання та врахувати ваші пропозиції стосовно покращення змісту навчальної дисципліни.

8. Рекомендовані джерела інформації

Основна

1. Соціологія: Підручник / В.Волович, [М. Горlach](#), [І. Жиленкова](#), [В. Кремень](#). – К.: [Центр учбової літератури](#), 2021. 808 с.
2. Кузьменко Т. Соціологія: навч. посібник – К.: [Центр учбової літератури](#), 2020. 320 с.
3. Козирев М. П. Соціологія: підручник. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 656 с.

Допоміжна

1. Головаха, Є. І. Альтернативний соціологічний словник // Соціологія: теорія, методи, маркетинг, 2016 -№3, -С. 191-194. <http://stmm.in.ua/archive/ukr/2016-3/17.pdf>
2. Загальна соціологія. Хрестоматія / [А.В.Фурман](#), [В.С.Біскуп](#), [О.С.Морщакова](#). К.: Ліра-К. 2020. 354 с.
3. Оксамитна С. Жінки і кар'єра: власна чи чоловікова? http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16117/Oksamvtna_Zhinky_i_kariera.pdf?sequence=1&isAllowed=v 8.
4. Початок нового політичного року: довіра до соціальних інститутів (липень 2020р.) <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/pochatok-novogopolitychnogo-roku-dovira-do-sotsialnykh-instytutiv-lypen-2020r>.
5. Рущенко І.П. Соціологія злочинності: Монографія. (С.17-26; 151-168) [http://ostrovok.lg.ua/sites/default/files/sociology of crime.pdf](http://ostrovok.lg.ua/sites/default/files/sociology%20of%20crime.pdf)
6. Рущенко І.П. Соціологія на війні. Український соціологічний журнал. 2017. № 1-2. С. 43- 52 <https://periodicals.karazin.ua/usociour/article/view/11518/11378>
7. Симончук О. Соціальні класи в сучасних суспільствах: евристичний потенціал класового аналізу. К., 2018. С. 19-33. <http://sau.in.ua/app/uploads/2019/07/Book-Simonchuk-ukr.pdf>
8. Слюсар Л. І. Специфіка батьківства у сім'ях різних типів: проблеми, ризики та шляхи їх мінімізації // Демографія та соціальна економіка. - 2017. №3. С. 24-36.
9. Слюсар Л.І. Позашлюбна народжуваність в Україні: сучасні особливості в контексті європейського демографічного розвитку // Демографія і соціальна економіка. 2018. №3 (34).С. 26-38.
10. Соціально-психологічні чинники інтеграції українського соціуму / [О.Г.Злобіна, М.О.Шульга, Л.Д. Бевзенко та ін.]; за наук. ред. О.Г.Злобіної. К., 2016. С. 223-249. <http://i-soc.com.ua/assets/files/iournal/leshch-socio-psv-factors-a5-16-01-2017.Ddf>

11. Степаненко В. Сучасне громадянське суспільство: теоретико-методологічні підходи соціологічного дослідження // Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні К., 2019. С. 11-34. <https://i-soc.com.Ua/assets/files/book/reznik.o.s/sociologicaldimensions-of-civil-society-in-ukraine.pdf>
12. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Випуск 6 (20) / Головні редактори д.е.н. В.М.Ворона, д.соц.н. М.О.Шульга. К., 2019. 517 с. <https://isoc.com.ua/assets/files/monitoring/mon2019.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: www.nbuv.gov.ua
2. Ресурсний центр «Гурт». URL: <https://gurt.org.ua/>
3. CIVICUS – World Alliance for Citizen Participation (Світовий альянс для участі громадян). Accesses mode : <http://www.pgexchange.org/>
4. Dr. Clare W. Graves Website Accesses mode : <http://www.clarewgraves.com/>.
5. European CAF Resource Centre – EIPA. Accesses mode : <https://www.eipa.eu/portfolio/european-caf-resource-centre/>
6. Knowledge Hub. Access mode : <https://knowledgehub.local.gov.uk>
7. Сайт Верховної Ради України (законодавство). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main>
8. International Journal of the Sociology of Leisure <https://link.springer.com/journal/41978>
9. Журнал «Демографія та соціальна економіка» Інституту демографії та соціальних досліджень імені М.В. Птухи НАН України http://dse.org.ua/index_ua.html
10. Проекти та дослідження Українського інституту соціальних досліджень імені Олександра Яременка <http://www.uisr.org.ua/projects>
11. Публікації Київського міжнародного Інституту соціології <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=pub>